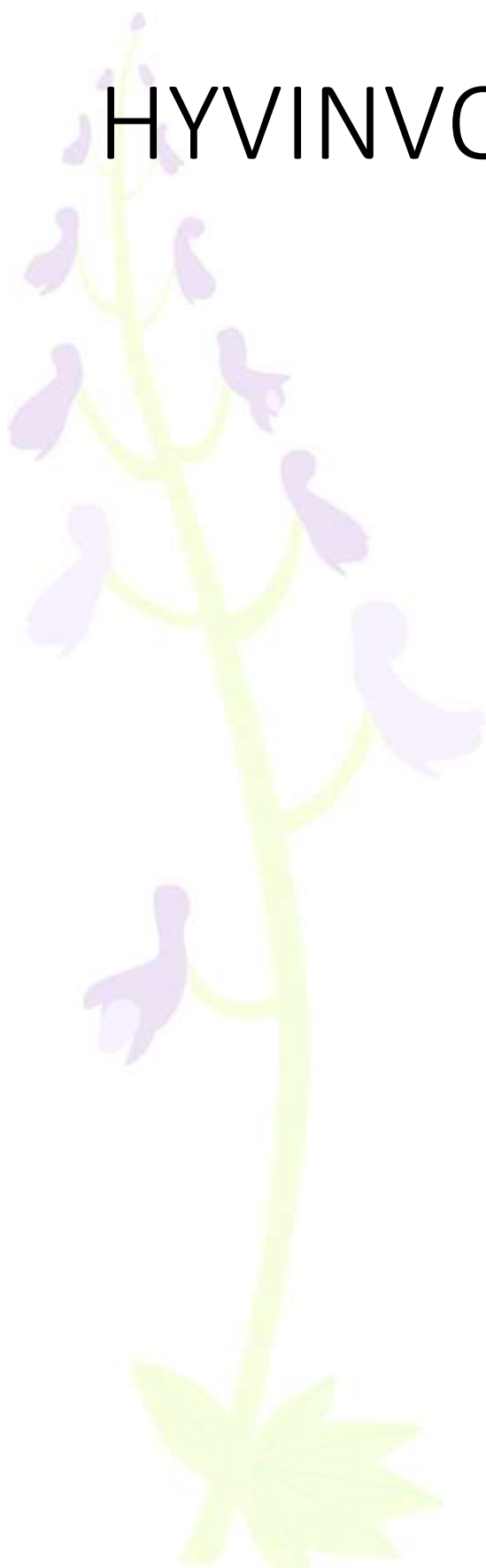

HYVINVOINTIRAPORTTI

2022

TOHMJÄRVEN KUNTA

Järnefeltintie 1, 82600 Tohmajärvi • www.tohmajarvi.fi

 Tohmajärvi
tolokku ja toimelias

HYVINVOINTIRAPORTTI 2022

Väestön hyvinvointi ja terveys

Väestön hyvinvointia seurataan kunnassa säännöllisesti. Hyvinvoinnin kehityksestä raportoidaan hyvinvointiraportilla vuosittain ja laajalla hyvinvointikertomuksella valtuustokausittain. Tässä raportissa on käytetty pääasiassa 2021 tai 2022 vuosien tilastotietoja. Prosenttiluvut on pyöristetty lähimpään kokonaislukuun luettavuuden helpottamiseksi.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä strateginen työ vuonna 2022

Vuoden 2022 aikana on tehty määrätietoisesti työtä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntaan on perustettu HYTE-ryhmä, joka ohjaa ja koordinoi hyvinvoinnin edistämistä. Kevään aikana kunnassa laadittiin kerran valtuustokaudessa tehtävä laaja hyvinvointikertomus ja siihen liittyvä hyvinvointisuunnitelma. Hyvinvointisuunnitelmassa on kolme keskeistä painopistettä: terveet elintavat, mielen hyvinvointi ja yhteisöllisyys ja osallisuus. Samassa asiakirjassa tarkasteltiin vuosien 2019-2021 osalta kuntalaisten hyvinvoinnin kehitystä samalla kun tarkastellaan väestön hyvinvoinnin kehitystä viimeksi kuluneella valtuustokaudella (Laajan hyvinvointikertomuksen osa I). Tohmajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosille 2022-2025 hyväksyttiin valtuustossa 20.6.2022 §:ssä 50. Laaja hyvinvointikertomus valtuustotasoisena asiakirjana ohjaa kunnan hyvinvointityötä tuleville vuosille. Tavoitteet tarkentuvat vuosittain talousarviossa.

Ehkäisevän päihdetyön tilannekatsaus käsiteltiin sivistyslautakunnassa 31.05.2022 §:ssä 49. Kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti 1.11.2021 §:ssä 418 nimettiin sivistyslautakunta ept-toimielimeksi ja sivistysjohtaja yhteyshenkilöksi.

Tasa-arvosuunnitelman päivittäminen aloitettiin vuonna 2022, mutta työstäminen on vielä kesken ja jatkuu vuonna 2023 henkilöstösihteerin koordinoimana. Suunnitelman tavoitteena on kaikenlaisen syrjinnän tai häirinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen, kunnan palveluiden ja toiminnan kehittäminen entistä yhdenvertaisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvonäkyminen arjessa kuntalaisten ja työntekijöiden yhdenvertaisena ja tasa-arvoisena kohteluna.

Toteutuneet hyte-tavoitteet/toimenpiteet

Merkittävimmät toteutuneet toimenpiteet:

- HYTE-työryhmän perustaminen
- Ennalta ehkäisevä päihdetyö Pohjois-Karjalassa hankkeessa mukana olo (Pakka-toimintamalli)
- Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma sisällytettiin hyvinvointisuunnitelmaan
- Harrastamisen Suomen malli
- Etsivä nuorisotyön tehtävien vakiinnuttaminen
- EPT-teemapäivät kouluilla
- Työntekijöiden kouluttaminen ept-työhön (etsivä nuorisotyö, nuorisotyö)

- Tavoitteellista perheiden hyvinvoinnin tukemista sivistystoimen ja Siun Soten perhepalveluiden kanssa. Yhteistyötä tehtiin hyvinvointineuvolassa sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman myötä.
- liikuntapaikkahoitajan uuden tehtävän perustaminen ja työntekijän palkkaaminen

Vuonna 2023 on tarkoitus toteuttaa hyte-työtä hyvinvointisuunnitelman mukaisin toimenpitein.

Väestön hyvinvoinnin kuvaus väestöryhmittäin

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Vuoden 2022 väestötietojen mukaan lapsiperheiden osuus kunnan perheistä oli 28 %, mikä on kymmenisen prosenttia vähemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Noin joka neljäs lapsiperhe on yhden vanhemman perhe ja yhden vanhemman perheiden osuus on pitkällä aikajänteellä (2010-2021) lisääntynyt tasaisesti. 0–6-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä oli 5 % ja 7–15-vuotiaiden osuus 9 %. Osuus on pysynyt suhteellisen samana lähes kymmenen vuoden ajan. Toimeentulotukea sai vajaa kymmenesosa (8 %) lapsiperheistä, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna (10 %). Kaikista 1–6-vuotiaista varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2020 lopussa 71 %. Määrässä on tapahtunut selvää kasvua pitkällä aikajänteellä (2013/54%).

Kouluterveyskyselyn (2021) tulosten perusteella voidaan muodostaa kuva lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Vähintään kerran viikossa koulukiusattujen 8. ja 9. luokkalaisten määrä on hieman kohonnut vuodesta 2017 (7,6 %) vuoteen 2021 (9,5 %). Osuus on kolme prosenttia enemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Kouluterveyskyselyn mukaan kunnan 8. ja 9. luokkalaisista joka viidennellä (13,7 %) ei ole yhtään läheistä ystävää. Myös itsensä yksinäiseksi melko usein tai usein tuntevien osuus ikäryhmässä on kasvanut huolestuttavasti vuodesta 2017 (9 %) vuoteen 2021 (liki 25 %), joskin trendi on sama koko maakunnassa.

Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi koki joka kolmas (33 %) nuori, kun vuonna 2019 vastaava osuus oli 22 %. Päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta käyttää joka viides (20 %) 8. ja 9.luokan oppilas, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2019 (14 %). Maakunnan (7 %) tai valtakunnan (5%) nuoriin verraten päivittäin polttavien määrä on moninkertainen. Alkoholia käyttää viikoittain 7 % peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista, ja vähintään kerran kuukaudessa tosi humalaan itsensä juo reilu kymmenesosa (11 %) ikäryhmästä. Huomioitavaa on, että kolmisen prosenttia 8. ja 9. luokan oppilaista on kokenut vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä haittaa itselleen.

Vajaa kymmenesosa (9,5 %) 8. ja 9. luokkalaisista on kokeillut jotain laiton huumetta vähintään kerran, mutta tässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia pitkällä aikavälillä (vrt. 11 % vuonna 2013). Nuoret kuitenkin yleisesti ottaen hyväksyvät aiempaa useammin ikäistensä päihteiden käytön, eli asenteet ovat muuttuneet sallivammiksi. Tosin eri päihteitä verrattaessa kannabista ja sähkötupakkaa kohtaan asenteet olivat hieman tiukentuneet kahdessa vuodessa, muista päihteistä taas tupakan, nuuskan ja alkoholin humalahakuisen juomisen osalta asenteet olivat muuttuneet sallivammiksi. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti verraten erityisesti tupakan päivittäinen käyttö on huolestuttavalla tasolla.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8. ja 9. luokkalaisten osuus on pysynyt lähes ennallaan vuodesta 2019 (26 %) vuoteen 2021 (27 %). 4. ja 5. luokkalaisilla vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus on hieman

suurempi (42 %). Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen tilastojen painoindeksitietojen perusteella ylipainoisia oli vajaa viidesosa (19 %) 2–6-vuotiaista. Määrä on melko sama kuin maakunnassa ja valtakunnassa keskimäärin (21 % molemmissa). 7-12-vuotiaiden ikäryhmässä ylipainoisten osuus on 28 % ja 13-16-vuotiaissa 23 %. Vuoteen 2019 verrattuna kunnan ylipainoisten lasten osuus on kasvanut 2-6-vuotiaissa ja 7-12-vuotiaissa, mutta hieman laskenut 13-16-vuotiaissa.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen tilastotietojen mukaan 16–24-vuotiaiden osuus väestöstä on vajaa 6 %. Nuorisotyöttömien osuus oli kasvanut pitkällä aikavälillä hieman, sen ollessa vuonna 2021 24%, kun vuonna 2013 nuorisotyöttömiä oli 22 %. Maakunnan (17%) ja valtakunnan (14%) nuorisotyöttömyyteen verrattuna nuorten työttömien määrä on hieman suurempi. Toimeentulotukea sai 18-24-vuotiaista 22 % vastaavanikäisestä väestöstä. Määrä on jonkin verran suurempi kuin maakunnassa (17%).

Kouluterveyskysely 2021 tuloksia ei ole kuntamme lukiolaisten tai ammattiopiskelijoiden osalta saatavilla. Maakunnan ja valtakunnan vastausten osalta suuntauksia voidaan kuitenkin lyhyesti tarkastella. Nuorten aikuisten koettu yksinäisyys ja ahdistuneisuus on lisääntynyt. Päihteistä alkoholin käyttö näyttäisi hieman vähentyneen, mutta sähkö tupakan käyttö vastaavasti maakunnan nuorten keskuudessa lisääntyneen. Keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa koki 5-7 prosenttia maakunnan nuorista kotonaan.

Työikäiset

Työikäisten hyvinvointia ja terveyttä kuvaavia tietoja on saatavilla rajallisesti verrattuna nuorempiin ikäryhmiin. Vuoden 2021 väestötietojen mukaan 25–64-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä oli 46 % ja työllisten osuus 34 %. Työttömänä oli 15 % työvoimasta, mikä on enemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Työkyvyttömyyseläkettä saa 25-64-vuotiaissa 10 % vastaavanikäisestä väestöstä. Määrä on hieman suurempi, kuin maakunnassa keskimäärin (8%). Kunnan 25–64-vuotiaista 4 % vastaavanikäisestä väestöstä oli saanut työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyssyistä. Osuus on pysynyt lähes samana kymmenen vuoden aikajänteellä. Vaikeasti työllistyviä (rakennetyöttömyys) oli 8 % 15-64-vuotiaista. Vuonna 2021 kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. luokan oppilaiden vanhemmista vähintään yksi työttömänä oli 40 % vastaajilla.

Ikääntyneet

Vuoden 2021 väestötietojen mukaan yli 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli 34 %. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä toteutuu seuraavasti: 75 vuotta täyttäneistä kotona asui 90 % ikäryhmästä, mikä on lähes vastaava määrä kuin Pohjois-Karjalassa keskimäärin (91,3%). Säännöllisen kotihoidon piirissä oli joka viides (22 %) 75 vuotta täyttänyt, mikä on enemmän kuin Pohjois-Karjalassa keskimäärin (15,7 %). Tehostetussa palveluasumisessa asui 10 % yli 75-vuotiaista, ja tehostetussa palveluasumisessa asuvien määrä on pysynyt lähes samana pitkällä aikajänteellä. Omaishoidon tuen piirissä oli 6 % yli 75-vuotiaista, mikä on enemmän kuin maakunnassa keskimäärin (4,6 %).

Yhteenveto

HYTE-kerroin ja TEAviisari

Vuonna 2022 kunnan HYTE-kerroin oli 50 (asteikolla 0–100), mikä tarkoittaa 14,2 €/asukas. Kaikkien hyte-kertoimen tulosindikaattoreiden arvot ovat laskeneet vuodesta 2020, ja tähän on syytä kiinnittää huomiota. Tarkasteltaessa uusia TEAvisarin (0–100) tuloksia, kunta saa arvokseen 55 (vrt. koko maa 68). Kunta sijoittuu muuta maakuntaa heikommalle tasolle kuntajohdon (37 vs. 79), kulttuurin (29 vs. 66) sekä perusterveydenhuollon (61 vs. 70) kategorioissa. Sen sijaan kunta on muuta maakuntaa korkeammalla tasolla liikunnan (77 vs. 72) ja lukion (69 vs. 66) sektoreilla. Perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen osalta vertailutietoja ei ole käytettävissä.

Huoli-ilmiöt

Vuoden 2022 aikana huolta herättivät varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksen nuorimmissa ikäluokissa esiintyneet käytöshaasteet. Lasten lisääntynyt aggressiivisuus ja levottomuus sekä puutteelliset ryhmässä olemisen taidot puhuttivat niin työntekijöiden, huoltajien, työsuojelun kuin moniammatillisen yhteistyön työntekijöiden keskuudessa. Mielen terveyden haasteita, kuten koettua yksinäisyyttä ilmenee kaikissa ikäryhmissä, ja mielen terveyden ongelmien ennaltaehkäisy on tärkeää huomioida kunnan jokapäiväisessä työssä. Nuorten ahdistuneisuuden ja näköalattomuuden lisääntyminen on myös huoli, johon tulee kiinnittää huomiota ja tehdä toimenpiteitä asian tiimoilta. Työväestön suhteen työssäjaksamisen tukeminen nousi esille useasti eri yhteyksissä ja eri toimialoilla sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Väestön ikääntyminen on trendi, joka tulee huomioida ennakoivasti ja pitkäjänteisesti, jotta väestön ikääntyessä heidänkin hyvinvointinsa ja arjesta selviytyminen voitaisiin turvata. Aktiivisen elämäntavan mahdollistaminen ja siihen kannustaminen on tärkeää työtä tulevien vuosien eteen väestörakenteen huomioiden. Huoltosuhteen osalta on jatkossa kiinnitettävä myös entistä enemmän huomiota työikäisen väestön saantiin ja pitoon sekä heille tarjottujen peruspalvelujen laatuun, jotta väestön ikärakenne pysyisi mahdollisimman monipuolisena.